

**KICHIK VA O'RTA BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT DASTURLARI VA
TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Hamidova Madina Tolib qizi

Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21036584>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda davlat dasturlari hamda tadbirkorlikni rag'batlantirish mexanizmlarining o'rni va ahamiyati tahlil qilingan.

Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan moliyaviy, institutsional va tashkiliy qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarining samaradorligi baholangan. Shuningdek, xorijiy tajriba asosida amaldagi mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik va o'rta biznes, davlat dasturlari, tadbirkorlik, rag'batlantirish mexanizmlari, innovatsiya, investitsiya, eksport, iqtisodiy rivojlanish.

Kirish

Kichik va o'rta biznes iqtisodiyotning eng faol va moslashuvchan sektorlaridan biri hisoblanadi. Ushbu sektor iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi bandligini oshirish va raqobat muhitini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Shu sababli ko'plab davlatlarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilib, ularni moliyaviy, huquqiy va institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari takomillashtirib borilmoqda.

O'zbekistonda ham tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda.

Prezidentimiz tashabbusi bilan biznes yuritish sharoitlarini yaxshilash, soliq yukini kamaytirish, imtiyozli kreditlar ajratish, subsidiyalar berish hamda davlat xizmatlarini raqamlashtirish bo'yicha qator chora-tadbirlar hayotga tatbiq etildi.

Mazkur maqolada ushbu dasturlarning samaradorligi va ularni takomillashtirish yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Davlat dasturlarining kichik va o'rta biznes rivojlanishidagi o'rni

Davlat dasturlari kichik va o'rta biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi.

Ular orqali tadbirkorlarga moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyati yaratiladi, biznes yuritish xarajatlari kamayadi va investitsion faollik oshadi.

So'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar natijasida tadbirkorlikni ro'yxatdan o'tkazish tartiblari soddalashtirildi, elektron davlat xizmatlari keng joriy etildi, eksport qiluvchi korxonalar uchun qo'shimcha imtiyozlar yaratildi.

Bu esa kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushini oshirishga xizmat qilmoqda.

1-jadval

Davlat dasturlarining kichik va oʻrta biznesga ta'siri¹

Davlat dasturi	Kutilayotgan natija
Imtiyozli kreditlar	Yangi bizneslar tashkil etiladi
Soliq imtiyozlari	Moliyaviy yuk kamayadi
Subsidiyalar	Ishlab chiqarish hajmi ortadi
Eksportni qoʻllab-quvvatlash	Tashqi bozorlarga chiqish kengayadi
Raqamli xizmatlar	Biznes yuritish soddalashadi
Konsalting xizmatlari	Boshqaruv sifati yaxshilanadi

Davlat dasturlarining samaradorligi ularning qamrovi, shaffofligi va natijadorligi bilan belgilanadi.

Shu bois qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari doimiy ravishda monitoring qilinishi va iqtisodiyot ehtiyojlariga mos ravishda takomillashtirib borilishi zarur.

Tadbirkorlikni ragʻbatlantirish mexanizmlarini takomillashtirish

Kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda moliyaviy qoʻllab-quvvatlash bilan bir qatorda institutsional va tashkiliy mexanizmlar ham muhim ahamiyatga ega.

Tadbirkorlarning bilim va koʻnikmalarini oshirish, biznes inkubatorlar faoliyatini kengaytirish, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish va davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish tadbirkorlikni ragʻbatlantirishning muhim yoʻnalishlaridir.

Xorijiy tajriba shuni koʻrsatadiki, kichik biznesni qoʻllab-quvvatlashning eng samarali modeli moliyaviy yordamni konsalting, ta'lim va innovatsion xizmatlar bilan uygʻunlashtirish hisoblanadi.

Shu bois Oʻzbekistonda ham kompleks yondashuvni qoʻllash maqsadga muvofiqdir.

2-jadval

Tadbirkorlikni ragʻbatlantirish mexanizmlarini takomillashtirish yoʻnalishlari²

Yoʻnalish	Kutilayotgan natija
Raqamlashtirish	Davlat xizmatlari tezlashadi
Biznes inkubatorlar	Startaplar soni ortadi
Innovatsion grantlar	Yangi texnologiyalar joriy etiladi
Eksportni qoʻllab-quvvatlash	Eksport hajmi koʻpayadi
Konsalting va treninglar	Tadbirkorlar malakasi oshadi
Davlat-xususiy sheriklik	Investitsiyalar koʻpayadi

¹ Muallif tomonidan tuzildi.

² Muallif tomonidan tuzildi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish natijasida kichik va o'rta biznes subyektlarining raqobatbardoshligi oshadi, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushi kengayadi va yangi ish o'rinlari yaratiladi.

Xulosa

O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan davlat dasturlari tadbirkorlik faoliyatining faollashishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining izchil takomillashtirilishi biznes yuritish muhitini yaxshilash, investitsiyalarni jalb etish va eksport salohiyatini oshirish imkonini bermoqda.

Kelgusida davlat dasturlarining samaradorligini oshirish uchun ularning natijadorligini baholash tizimini kuchaytirish, hududlar kesimida differensial yondashuvni joriy etish, raqamli platformalarni kengaytirish hamda innovatsion tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Ushbu chora-tadbirlar mamlakatda kichik va o'rta biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasining *******Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida*******gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining *******Raqobat to'g'risida*******gi Qonuni.
4. Porter M.E. *Competitive Advantage*. New York: Free Press, 1985.
5. OECD. *SME and Entrepreneurship Outlook*. Paris, 2023.
6. World Bank. *Small and Medium Enterprises (SME) Finance*.
7. Hallberg K. *A Market-Oriented Strategy for Promoting SMEs*. World Bank, 2000.
8. Beck T., Demirgüç-Kunt A. *Small and Medium-Size Enterprises: Access to Finance*. World Bank, 2006.
9. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.
10. <https://lex.uz>
11. <https://stat.uz>
12. <https://www.worldbank.org>